

Riskienarviointimenettely Helsingin poliisilaitoksella

ASIAN VIREILLETULO

Annoin 6.3.2025 päätöksen asiassa [OKV/1905/10/2022](#), jossa kantelija oli pyytänyt oikeuskansleria selvittämään, tekivätkö viranomaiset, lähinnä poliisi, velvollisuutensa suojellakseen rikoksen uhria tätä uhanneelta henkirikokselta. Päätöksessäni nostin muun ohella esille, että Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa valvova asiantuntijaryhmä GREVIO on joulukuussa 2024 antamassaan raportissa nostanut esille huolen siitä, että moniammatillinen riskienarviointimenettely MARAK ei ole käytössä Helsingissä. Otin asian tutkittavakseni omana aloitteenani.

SELVITYS

Poliisihallitus on antanut 13.6.2025 päivätyn lausunnon, jonka oheen on liitetty Helsingin poliisilaitoksen selvitys ja lausunto sekä Poliisihallituksen rikostorjunnan vastuualueen lausunto.

RATKAISU

Riskienarviointia koskeva poliisin ohje

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus eli niin sanottu Istanbulin sopimus on tullut Suomessa voimaan 1.8.2015. Istanbulin sopimus koskee sekä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, että yleisemmin per-

heväkivaltaa. Sopimuksen tavoitteena on tunnistaa naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvät erityispiirteet ja niiden edellyttämät lainsäädännölliset muutokset sekä väkivallan torjumiseen ja ehkäisemiseen liittyvät toimet.

Sopimuksen 51 artiklan 1 kohdan mukaan osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että kaikki asianomaiset viranomaiset arvioivat väkivaltatilanteiden vakavuuden sekä niihin liittyvän kuolemanvaaran ja väkivallan toistumisen vaaran hallitakseen riskejä ja tarjotakseen tarvittaessa turvallisuutta ja tukea yhteensovitetuin toimin. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että 1 kohdassa tarkoitettussa arvioinnissa otetaan kaikissa tutkinnan ja suojelutoimien toteuttamisen vaiheissa asianmukaisesti huomioon, että tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallantekojen tekijöillä on hallussaan tai käytettävissään ampuma-aseita.

Poliisihallituksen 5.6.2020 antamassa ohjeessa POL-2020-28566 ”Poliisin toiminta perhe- ja lähisuhdeväkivallan sekä naisiin kohdistuvan väkivallan tapauksissa” oli todettu väkivallan riskin arvioinnista ja moniammatillisesta yhteistyöstä seuraavaa (s. 8-9):

”Suomessa on käytössä kaksivaiheinen MARAK -toimintamalli, joka koostuu riskinarvioinnista systemaattisen lomakkeen avulla sekä riskin ollessa koholla, asiakkaan turvallisuuden parantamisesta moniammatillisessa yhteistyökokouksessa. MARAK-lomake kartoittaa fyysistä, psyykkistä ja henkistä väkivaltaa mm. parisuhteessa ja parisuhteen osapuolten elämäntilanteita. Tutkimusnäyttöön perustuvia perhe- ja lähisuhdeväkivallan ja naisiin kohdistuvan väkivallan riskitekijöitä ovat esimerkiksi aikaisempi väkivaltaisuus, stressaavat elämänmuutokset, taloudelliset ja sosiaaliset vaikeudet sekä päihde- tai mielenterveysongelmat.”

MARAK-toimintamallia on ohjeen alaviitteessä kuvattu seuraavasti:

”MARAK on vakavan parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin ja uhrin auttamisen moniammatillinen menetelmä. MARAK kokoaa alueella toimivat uhrin auttamiseksi työskentelevät viranomaiset ja järjestöt yhteen ja koordinoi uhrille annettavaa tukea. MARAK-työryhmiä on Suomessa kymmenillä eri paikkakunnilla. MARAK koostuu systemaattisesta väkivallan riskinarvioinnista. Jos riski on kohonnut, moniammatillinen työryhmä auttaa uhria. Työryhmässä laaditaan moniammatillinen suunnitelma, jonka tarkoitus on parantaa uhrin turvallisuutta. MARAK on tarkoitettu henkilöille, jotka kokevat parisuhdeväkivaltaa tai elävät sen uhan alla. Parisuhdeväkivalta voi olla fyysistä, henkistä tai seksuaalista. MARAKin avulla voidaan käsitellä myös kunniaväkivaltatapauksia. Väkivallan harjoittaja voi olla nykyinen tai entinen puoliso tai seurustelukumppani. Terveys- ja hyvinvoinnintulos (THL) koordinoi MARAK-toimintamallia ja sen käyttöönottoa

Suomessa. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta/”

MARAK-toimintamallista ohjeessa todetaan myös (s. 9):

” -- Tässä yhteydessä tulee huomioida Poliisin ennalta estävän työn strategia, jonka mukaisesti poliisi osallistuu aktiivisesti moniammatilliseen yhteistyöhön rikosten ennalta estämiseksi ja väkivallan uhrin turvallisuuden parantamiseksi paikallisissa MARAK-työryhmissä. Poliisilaitosten ja poliisin yksiköiden tulee osaltaan huolehtia MARAK-toiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Poliisin ennalta estävän työn strategian muillakin työmuodoilla on yhtymäkohtia väkivaltarikostorjuntaan.”

Selvityksistä

Olen käsitellyt riskinarviointia koskevaa lainsäädäntöä tarkemmin päätöksessäni [OKV/1905/10/2022](#). Laki ei selvästi velvoita tekemään riskinarviointia eikä moniammatillisessa yhteistyössä tehtävästä väkivallan riskinarvioinnista ole sääntelyä. Menettelyjä ei ole valtakunnallisesti standardisoitu eikä sitä toteuteta järjestelmällisesti.

Olen aiemmin saattanut kanteluun antamassani ratkaisussa ([OKV/175/1/2017](#)) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tietoon näkemykseni siitä, että MARAK-menetelmän sääntelyn tarvetta ja ohjauksen riittävyttä olisi tarpeellista arvioida. En pitänyt ratkaisussani MARAK-menetelmän sääntelemättömyyttä hyvän hallinnon kannalta ongelmattomana.

Tapauksessa kantelijan perheen asian käsittelyyn oli tukihenkilön roolissa osallistunut työryhmän jäsen, jonka työryhmä oli katsonut esteelliseksi toimimaan kyseisessä asiassa jäsenenä. Katsoin päätöksessäni muun muassa, että tällainen voi muun muassa heikentää luottamusta työryhmän ja sitä kautta työryhmässä toimivien viranomaisten ja virkamiesten toimintaan. Kantelussa oli kysymys myös yleisesti MARAK-menetelmän lainmukaisuudesta. Minulla ei silloinkaan ollut syytä arvostella menetelmää sinänsä, mutta sen sääntelemättömyys saattaa kuitenkin aiheuttaa epäluuloa sitä kohtaan ja aiheuttaa epäselvyyttä siitä, mitä säädöksiä toiminnassa sovelletaan.

Voin vain uudistaa tässä yhteydessä tuolloin esittämäni käsitykseni.

Moniammatillinen riskinarviointimenettely MARAK ei ole käytössä Helsingissä. Voimassa oleva lainsäädäntö ei velvoitakaan tekemään riskinarviointia sellaisena MARAK-toimintamallina, jota Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) koordinoi. Helsingin poliisilaitoksen menettelyssä huomioni kiinnittyi kuitenkin muun ohella siihen, että edellä esiintuotu Poliisihallituksen ohje vaikuttaisi sellaisen käyttöä suosittelevan.

Poliisihallituksen rikostorjunnan vastualueen lausunnossa on todettu sen olleen tietoinen siitä, että Helsingin poliisilaitos ei ole toteuttanut MARAK-toimintamallia sellaisena kuin esimerkiksi THL on sen kuvannut. Lausunnon mukaan Helsingin poliisilaitos on kuitenkin toteuttanut vastaavia asioita hakien ratkaisuja ja toimenpiteitä omiin paikallisiin olosuhteisiinsa. Rikostorjunnan vastualueen mukaan Poliisihallituksen ohje ei suoraan velvoita yksiköitä käyttämään työmuodosta MARAK-nimeä. Kyse on toimintamallista ja sidosryhmäyhteistyön muodosta.

Poliisihallituksen rikostorjunnan vastualue on lausunnossaan tuonut esille, että Istanbulin sopimukseen ja etenkin rikoksen uhrin oikeuksien toteutumiseen liittyvät velvollisuuden edellyttävät lähes pääsääntöisesti myös muita toimijoita, jotta poliisin omat velvoitteet voivat tulla käytännössä täytetyksi. Tämä vaatii käytännössä paikallisten olosuhteiden huomioimista ja soveltamista. Helsingin poliisilaitoksessa monia asioita ja niiden edellyttämiä yhteistyötarpeita on päivittäin, kun taas pienemmillä paikkakunnilla vastaavia tapahtumia ei ole välttämättä viikoittain tai edes kuukausittain. Näin ollen yhteistyörakenteetkin voivat muodostua erilaisiksi.

Helsingin poliisilaitos on tuonut lausunnossaan esille taustaa ja syitä sille, miksi MARAK-toimintamallista on poliisilaitoksella luovuttu vuonna 2015. Se on lausunnossaan todennut, että tämän jälkeen riskien arviointia on edelleen jatkettu tehokkaaksi todetulla tavalla viranomaisten ja järjestöjen kanssa.

Poliisilaitos myös toteaa, että MARAK-toimintamalli keskittyi uhrin suojeluun, kun tarkoituksen mukaiseksi ja tehokkaaksi koettiin myös tekijän ohjaaminen palveluiden piiriin. Monitoimijaisen toimintamallin keskiössä on väkivallan uhrin tukeminen, mutta työskentely on mahdollista ulottaa myös tekijätyöhön.

Lausunnossa on kuvattu erityisesti tarkemmin vuonna 2022 käyttöön otettua monitoimijaista toimintamallia ja poliisilaitoksella tehtyä tutkintajärjestelyjä. Lausunnossa on myös kerrottu, että huhtikuun 2025 aikana rikostutkintayksikössä otetaan käyttöön THL:n laatima MARAK-lomake, jonka rikostutkija täyttää lähisuhdeväkivaltaan liittyvän kuulustelun yhteydessä. Lomake täytetään kaikissa lähisuhdeväkivalta-asioissa. Mikäli asiakkaan turvallisuudesta herää vakava huoli tai lomakkeelle tulee 14 tai enemmän kyllä-vastauksia, toimittaa tutkija lomakkeen tutkinnanjohtajalle.

Poliisihallitus on lausunnossaan todennut pitävänsä tärkeänä, että väkivallan riskiarviointia suoritetaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti, jotta voidaan varmistua Istanbulin sopimuksen tavoitteiden toteutumisesta. Kun otetaan huomioon, että apulaisoikeuskanslerin ratkaisusta [OKV/1905/10/2022](#) ilmenevästi poliisin riskienarvioinnissa on sattunut myös epäonnistumisia, on keskeistä, että poliisiyksiköt riskiarviointia suorittavina tahoina varmistavat ja jatkuvasti arvioivat omien toimintatapojensa riittävyyttä. Lausunnossaan Poliisihallitus on todennut yleisesti,

että väkivallan riskiarviointia koskevaa juridista viitekehystä voidaan pitää haastavana Istanbulin sopimuksen antaessa vain karkeat reunaehdot toiminnalle.

Arviointi

Helsingin poliisilaitoksella ei ole käytössään MARAK-toimintaa sellaisena kuin THL sitä koordinoi, mutta poliisilaitoksella on sen mukaan käytössä osin tätä vastaavat toimintamallit. Poliisihallituksen rikostorjunnan vastuualue on ollut asiasta tietoinen ja sen tulkinnan mukana menettelytapa on ollut myös Poliisihallituksen ohjeen mukainen. Minulla ei ole saadun selvityksen perusteella aihetta katsoa Helsingin poliisilaitoksen menettelyssä lainvastaisuutta ottaen huomioon, että kansallinen lainsäädäntö ei aseta yksityiskohtaisia menettelyvaatimuksia väkivallan riskiarvioinnille.

Poliisihallituksen lausunnossa on todettu, että lähisuhdeväkivaltaa koskevaa ohjekokonaisuutta ollaan uudistamassa. Saatan Poliisihallituksen tietoon käsitykseni, että tässä yhteydessä olisi aiheellista arvioida myös sitä, miten ohjeistuksessa kuvataan MARAK-toimintamallia. Kun nykyisessä ohjeessa sitä kuvataan ennen kaikkea THL:n koordinoimana toimintamallina, ohje voi luoda käsityksen, että Poliisihallitus edellyttäisi ohjeessaan poliisilaitosten nimenomaisen tällaisen MARAK-toiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Mikäli tarkoitus on, että muunkinlaisen toimintamallin ylläpitäminen ja kehittäminen täyttävät ohjeen mukaiset velvoitteet, se olisi aiheellista tuoda esille selvemmin.

Väkivallan riskinarvioinnissa ja -hallinnassa poliisin rooli on keskeinen. Usein poliisilla on parhaat tiedot ja mahdollisuus tehdä riskinarviointia. Lisäksi useat uhrin suojelemisen kannalta keskeiset toimenpiteet, kuten pakkokeinojen käyttö tai lähestymiskiellot edellyttävät pääsääntöisesti poliisin toimintaa.

Poliisilaitoksen lausunnossa on tuotu esiin aiheellisesti myös uhrin suojaamisen ohella tekijän ohjaaminen palveluiden piiriin osana monitoimijaista toimintamallia ja väkivallan torjuntaa.

Lähisuhdeväkivallan riskinarvioinnissa ei ole teemana sinänsä enää mitään uutta. Kun Onnettomuuslautakunta vuonna 2012 tutki 8-vuotiaan lapsen kuolemaan johtaneita tapahtumia ([Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 32/2013](#)), eräänä poliisin toteuttamana toimenpiteenä perheväkivallan ehkäisemiseksi oli jo tuolloin todettu, että Poliisihallituksen vuosisuunnitelmassa 2013 on mainittu parisuhdeväkivallan riskienarvioinnin pilottihankkeen toteuttaminen.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus eli niin sanottu Istanbulin sopimus on tullut Suomessa voimaan 1.8.2015. EU:n uhridirektiivin täytäntöönpanoa koskevia ehdotuksia valmisti Suomessa puo-

lestaan vuosina 2013-2015 oikeusministeriön asettama lainsäädäntömuutoksiin keskittynyt työryhmä ja kolmen ministeriön yhteisesti asettama laajapohjainen uhripoliittinen toimikunta. Laki-työryhmän ehdotus ja siitä annetut lausunnot olivat perusta hallituksen esitykselle HE 66/2015 vp. Pääosa lakimuutoksista tuli voimaan 1.3.2016.

Edellä mainitussa hallituksen esityksessä ([HE 66/2015 vp](#) s. 28) todettiin, että voimassa oleva lainsäädäntö sisältää useita keinoja, joilla uhria ja hänen perheenjäseniään voidaan suojella toissijaiselta ja toistuvalla uhriksi joutumiselta, pelottelulta ja kostotoimilta. Uhrien suojelemiseksi keskeinen asia kuitenkin se, miten yksittäinen poliisin virkamies on käytännön toiminnassaan tietoinen näistä velvollisuuksista ja mahdollisuuksista. Tällöin kyse ei ole yleisistä ohjeistuksista tai siitä, miten MARAK-toimintaa tulkitaan. Lopulta olennaista on usein se, minkälaiset käytännön menettelytavat määräävät tai ohjaavat poliisissa yksittäisen virkamiehen menettelyä.

Helsingin poliisilaitoksen lausunnossa on todettu, että huhtikuun 2025 aikana rikostutkintayksikössä otetaan käyttöön THL:n laatima MARAK-lomake, minkä rikostutkija täyttää lähisuhdeväkivaltaan liittyvän kuulustelun yhteydessä. Lomake täytetään kaikissa lähisuhdeväkivalta-asioissa. Mikäli asiakkaan turvallisuudesta herää vakava huoli tai lomakkeelle tulee 14 tai enemmän kyllä-vastauksia, toimittaa tutkija lomakkeen tutkinnanjohtajalle. Tutkinnanjohtaja arvioi tilannetta ensin esitutinnan näkökulmasta (esimerkiksi lähestymiskiellon tarve) ja on tarvittaessa yhteydessä uhkatutkintaryhmään, joka pystyy tarjoamaan välittömiä uhrin suojelutoimia. Tämän jälkeen joko tutkinnanjohtaja tai tutkija toimittaa lomakkeen Ankkuriryhmään arvioitavaksi. Lisäksi lausunnossa on todettu, että tutkintaryhmille laaditaan läheisväkivaltarikosten tutkintaan liittyen tarkistuslistat, joista rikostutkijat voivat tarkistaa, että kaikki tarpeelliset toimet on tehty.

Tämänkaltaiset toimet ovat lopulta sitä juuri konkreettista toimintaa, joka on olennaista, jotta uhreja suojeltaisiin paremmin. Pidän välttämättömänä, että lausunnossa on tuotu näitä esille. Tämän jälkeen tärkeää on luonnollisesti valvoa sitä, että näitä toimia myös käytännössä toteutetaan, jotta Poliisihallituksen lausunnossa viitatus poliisin menettelyä väkivallan riskinarvioinnissa ja uhrin suojelussa koskevan ratkaisuni (OKV/1905/10/2022) tapahtumat eivät toistuisi.

Euroopan unioni on antanut naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta direktiivin (2024/1385, NKV-direktiivi), jossa säädetään yhä tarkemmin muun ohella henkilökohtaisesta arvioinnista uhrien suojelutarpeiden määrittämiseksi. Erityisesti 16 artikla henkilökohtaisesta arvioinnista uhrien suojelutarpeiden määrittämiseksi on tärkeä. Se korostaa muun ohella sitä, että arvioinnissa on keskityttävä rikosentekijän tai rikoksesta epäillyn aiheuttamaan riskiin. Jäsenvaltioiden on täytäntöön pantava direktiivi viimeistään 14.6.2027.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Minulla ei ole saadun selvityksen perusteella ole aihetta katsoa Helsingin poliisilaitoksen menettelyssä lainvastaisuutta.

Saatan päätöksessä esittämäni käsitykset Poliisihallituksen ja Helsingin poliisilaitoksen tietoon.

Uudistan tässä yhteydessä myös ratkaisussani [OKV/175/1/2017](#) esittämäni käsityksen MA-RAK-menetelmän sääntelyn tarpeesta ja ohjauksen riittävydestä ja saatan sen Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tietoon.

Saatan päätökseni myös naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta (EU) 2024/1385 annetun direktiivin kansallisen täytäntöönpanon valmistelusta vastaavan oikeusministeriön tietoon.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki